

B:1, Statistiska översikter 1924 nr 5–6, Kommunalvalen löpande statistik från 1964 och Statistisk årsbok för Finland. Publicerade i Finlands officiella statistik.

- Norge: All redovisad statistik har levererats och bearbetats av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste i Bergen.
- Sverige: Kommunala valen löpande statistik från år 1919 och Statistisk årsbok för Sverige. Publicerade i Sveriges officiella statistik.

Tryckta lagar och förordningar

- Danmark: Lovbekendtgørelse 1981-04-22 nr 196 om kommunale valg og Lovbekendtgørelse 1981-04-22 nr 188 om kommunernes styrelse.
- Finland: Kommunal vallag 12.5.1972/361 och Kommunallag 10.12.1976/953.
- Norge: Lov om kommunestyrevalg og fylketingsvalg 10 juli 1925 och Lov om styret i herreds- og bykommune 12 november 1954.
- Sverige: SFS (Svensk författningssamling) 1985:203 Lag om ändring i vallagen (1972:620) och Kommunallag SFS 1977:179.

Det amerikanska presidentvalet: den evige andremannen triumferar.

I. Valkampanjen

Inte på 152 år har det hänt att en sittande vicepresident inte bara blir nominerad – för det har hänt flera gånger, senast 1960 (Nixon) och 1968 (Humphrey) – utan också vald. Martin van Buren som valdes 1836 efterträdde den mycket populära Andrew Jackson men satt bara en period, på grund av att han inte kunde bemästra den svårartade ekonomiska kris som USA alltsedan slutet av 1820-talet led av.

Det är nu många också inom hans eget parti som efter årets amerikanska presidentval förutspår att George Bush skall gå samma öde till mötes, att han skall bli en "one term president". Skälet till att man redan nu innan hans ens tillträtt vågar förutsäga en sådan framtid för Bush är dels att han aldrig ansetts särskilt färgstark =

det är faktiskt första gången sedan han satt i representanthuset som han valts i egen kapacitet; två gånger sökte han förgäves komma in i senaten i Texas, men blev besegrad, senaste gången av Michael Dukakis' vicepresidentkandidat Lloyd Bentsen. Det andra skälet är att han måste ta itu med besvärliga ekonomiska strukturproblem som Ronald Reagan inte kunnat eller velat angripa: det enorma och växande budgetunderskottet och handelsbalansen. Det är självfallet för tidigt att se hur det kan gå för George Bush. Det är visserligen sant att han alltid trots sina stora ambitioner fått stå i skuggan för andra och fått stå ut med att anses som opportunist och en typisk andremann. Men som andra kan han ju växa i ämbetet. Därom vet man givetvis nu intet, endast att Bush under åtta år lojalt tjänat Ronald Reagan trots att han nog, ehuru högerman, knappast varit så konservativ som sin principal, mera en pragmatiker än en ideolog brukar det sägas, sannolikt med all rätt.

Det var givetvis närapå en självklarhet att Bush efter åtta år som andremann i Vita huset skulle söka presidenturen efter Reagan; det föreföll nästan lika självklart att han skall bli nominerad, menade många bedömare, men på grund av hans ovan nämnda karaktäristika kanske inte vald. Men efter åtta år med den jovialiske ideologen Reagan, var det en del andra som ansåg sig kalla för att försöka konkurrera med Bush: minoritetsledaren i senaten Robert Dole, evangelisten Pat Robertson, representanthusledamoten Jack Kemp – nyhögerns ledande företrädare i kongressen – förre guvernören i Delaware Pierre Du Pont – arvtagare till den världsberömda kemikoncernen – samt förre utrikesministern Alexander Haig. Haig och Du Pont föll rätt snart ur bilden – de saknade all karisma, och i Haigs fall pengar – liksom efter ett tag Kemp, medan Dole och framför allt Robertson fortsatte kampen genom flera primärval. Man hade nog allmänt trott att den slagfärdige och stridslystne Dole från Kansas skulle ha en rejäl chans mot Bush, men trots en inledande seger när grannstaten Iowa i januari skulle utse sina delegater till det republikanska konventet i New Orleans, var Bushs grepp om partiapparaten och kassakistorna för starkt. Bush kunde, mycket tack vare förre guvernören i staten New Hampshire John Sanunus insatser, säkra segern i det första primärvalet i februari. Även om Robertson formellt stod kvar kunde Bush vid republikanernas konvent i augusti i New Orleans lätt hemföra nomineringen. Hans väg genom flertalet primärval blev en enkel promenadseger liksom således själva nomineringen. Det visade sig att vicepresidenten genom åren tillhandlat sig så många politiska skuldsedlar att han svårligen kunde besegras. Hans nomineringskampanj blev därför åtskilligt lättare än han först trott.

I New Orleans valde Bush som sin medkandidat den rätt okände unge senatoren från Indiana, Dan Quayle, ett val som inte bara väckte förvåning utan också mycken kritik, då Quayle av många bedömare ansågs vara en lättviktare och kanske rent av en ren börda för Bush. Quayle förde sedan en undanskymd tillvaro under kampanjen. Förmodligen var Bushs tanke att Quayle skulle tillföra hans kandidatur ett element av ungdom, av en ny generation och kanske också att stärka presidentkandidatens ställning i Mellanvästerns jordbruksområden, där den republikanska administrationens politik med reducerade subsidier och höga räntor faktiskt drevit många från gården. Quayle har också en stark ställning bland de mycket konservativa i USA, som ser honom som sin man i Vita Husets närhet. Men resultatet har blivit att de flesta nu önskar Bush ett långt liv och god hälsa.

På den demokratiska sidan väckte givetvis det faktum att Reagans presidentur nu led mot sitt slut förhoppningar på många håll. Skulle man kunna bryta det republikanska låset på Vita Huset? Förste man ut på plan vars 1984 års stora överraskning Gary Hart, den fd senatoren från Colorado, som då ett tag syntes hota den blivande demokratiska kandidaten Walter Mondale. Hart hade emellertid sällskap av ett helt gäng medkandidater som med tiden kom att kallas de sju dvärgarna, nämligen guvernören Michael Dukakis från Massachusetts, senatorerna Joseph Biden från Delaware, Albert Gore från Tennessee och Paul Simon från Illinois, pastorn Jesse Jackson, förre guvernören i Arizona Bruce Babbitt och kongressledamoten Richard Gephardt från Missouri. Hart ledde länge överlägset denna strid, ända tills han på grund av sina amorösa snedsprång tvingades ge upp sin kandidatur. Det har spekulerats åtskilligt om Harts person. Hans tydligen relativt vidlyftiga privatliv tycks ha varit allmänt känt i den amerikanska huvudstaden, men trots detta fortsatte Hart med det kanske oundvikliga slutresultatet att han mer eller mindre blev upptäckt in flagranti. Detta skedde redan försommaren 1987 varefter Hart således drog sig ur kampanjen. Han gjorde valåret ett nytt försök att komma tillbaka, men det var utan framgång.

Av de sju dvärgarna försvann också ganska snart den allmänt ansedde senatoren Biden, då det visade sig att han i sina framträdanden oblygt hade kopierat andras tal. De tre som snart utkristalliserade sig som de ledande var Dukakis, Gore och den svarte medborgarrättskämpen Jackson som alla fortsatte mot slutet av våren. Dukakis' överlägsna finansiella resurser och som det syntes vederhäftigt upplagda kampanj var det som till slut fällde de övriga. Jackson kunde förstås aldrig egentligen räkna med att bli nominerad, men han vann dock som förste svarte kandidat flera primärval såväl i

söder som i Michigan medan Gore inte lyckades ta sig ur sitt styrkebälte i södern. I början av april, på den sk Super Tuesday, då ett stort antal primärval hölls, kunde Gore bärga hem sex stater, men hans satsning i New York senare lyckades inte. Fältet låg öppet för Dukakis även om såväl Jackson som Simon fortsatte ett tag till, ända till nomineringskonventet i Atlanta i juli.

Man kan givetvis fråga sig varför just Dukakis visade sig ha ett försteg framför övriga "dvärgar". Ett par av dem kan dock redan från början ha varit medvetna om att de saknade en nationell bas. Simon är nog alldeles för liberal för att i dagens opinionsklimat kunna väljas till presidentkandidat. Tiden för Jackson är inte mogen, och förre guvernören Babbitt är också något väl excentrisk då han sökt att via cykelburna kampanjer bli mera känd. Återstod då Biden, Gore, Gephardt och Dukakis. Gephardts kampanj var upplagd på ett tema, behovet av handelshinder för att skydda amerikansk industri, särskilt från Japan och Korea. Biden avslöjades alltså som plagiator och dessutom hade han gett sitt akademiska förflutna litet väl tjustiga färger. Återstod till slut främst Dukakis och Gore. Att Gore med sin moderna framtoning, goda insatser på inte minst det säkerhetspolitiska fältet, som är hans egentliga område, och med utgångspunkt från en sydstatsbas skulle ha vissa chanser var det nog många som trodde. Men Dukakis' omfattande organisation och tydligen finansiella resurser var mycket före Gore. Efter New Yorks primärval var det hela en lätt viktoria för Dukakis.

1988 års valkampanj har ofta kommit att karaktäriseras som tråkig, utan riktigt innehåll, men utmärkt av skarpa personliga angrepp från båda håll. Vid tiden för nomineringen i Atlanta under sommaren skaffade sig Dukakis ett kraftigt övertag i opinionsundersökningarna framför Bush. Som mest var det 18 procent, siffror som säkerligen ingav demokraterna hopp om att kunna vinna årets val efter att dessförinnan förlorat fyra av de fem senaste – undantaget Jimmy Carters seger 1976. Partiet syntes enat kring en bra om inte direkt entusiastmerande kandidat med dessutom ett bra vicepresidentsämne.

Men rätt snart efter det att Bush i augusti nominerats förbyttes detta övertag i en kraftig ledning för Bush som alltså, oavsett att den krympte ju närmare valet kom, kunde hålla sig till den 8 november. Bush hade länge kommit att kämpa mot vad som på engelska kallas "the wimp factor", mot intrycket att Bush var en svag person utan egna åsikter som dessutom var benägen att i än högre utsträckning än sin chef uttala "gaffes", rena felsägningar och grammatiska egenheter. Men Bush visade sig under kampanjen vara en tuffare kandidat än många trott. Han gick till kraftigt angrepp mot Dukakis' förmenta liberalism, vilket med dagens uppfattning

av vad ordet liberal egentligen innebär medförde problem för Dukakis. Han utmålades som en vild liberal, som ville nedrusta, höja skatterna, släppa farliga brottslingar fria, tillåta aborter etc. Det faktum att Dukakis länge varit medlem i en amerikansk MR-organisation, American Civil Liberties Union, en med europeiska ögon ytterst respektabel organisation, använde Bush som tydlig effekt till hygge. Bush undvek egentligen liksom Dukakis att gå in på enskildheter i politiken. Dukakis å sin sida ägnade sig åt att beskriva sin kompetens, vad han åstadkommit i Massachusetts ifråga om att reducera arbetslösheten etc. I allt sökte han framställa sig som en skicklig "manager" och komma ifrån sina liberala antecedentia. Men Bush hamrade på och till sist kom amerikanarnas erfarenheter med åtta år med Reagan att slå igenom. Faktum är ju att flertalet amerikaner, men inte alla, haft stora ekonomiska framgångar under dessa år. Detta blev säkert till slut Bushs främsta vapen, medan Dukakis erfarenheter i en medelstor stat som Massachusetts syntes mindre relevanta för presidenturen än Bushs många år som ambassadör i FN och i Kina samt CIA-chef och vicepresident.

Ett säkert avgörande skäl till Bushs seger har varit att han litat på en grupp erfarna kampanjmakare, valt att ändra innehållet i sin uppläggnings om så erfordrats. Dukakis däremot har ju haft åtskilliga noviser i sin kampanjledning och därtill visat sig vara mycket ovillig ta råd. En mera aggressiv kampanj hade kanske kunnat ge Dukakis ett bättre utfall. Nu startade han mot slutet av det hela med att höja tonen, men det var då för sent.

II. Valresultatet

George Bushs seger kan inte betecknas som ett "landslide". Han vann 40 stater med 426 elektorsröster mot Dukakis tio stater, plus District of Columbia, med 112 elektorsröster. Dukakis gjorde således betydligt bättre ifrån sig än både Jimmy Carter 1980 och Walter Mondale 1984 och fick 46 procent mot Bushs 54. Likafullt var det givetvis en stor seger för Bush och medförde alltså nu att republikanerna vunnit fem av de senaste sex valen och förefaller ha ett fast grepp om de politiska tyglarna på denna nivå. Det "lås" som man ofta talar om och som utgår från Mellanvästern och sydvästra USA ger redan republikanerna drygt 200 elektorsröster av de 270 som behövs. Dessa 200 har redan i många val tillfallit republikanerna oavsett kandidat och medför att det alltså är svårt för demokraterna att utan en kandidat som är känd landet över överhuvudtaget vinna valet. Bush vann hela södern och alla de stora staterna utom New York, även om det i tex i Californien var tämligen knappt. Han vann även så pass liberala stater som Michigan och Ohio.

Bland de befolkningsgrupper som röstat på Dukakis

återfinns förstås de svarta som till 90 procent stött demokraterna. Dukakis har också gjort bättre ifrån sig bland fackföreningsanslutna, bland katoliker än sina företrädare, men i övrigt har Bush åtskilligt att glädja sig åt.

Amerikanerna har alltså fortsatt att fördela sina gracer så att man röstar på en republikansk president men en demokratisk kongress. Bortsett från Reagans första sex år, då republikanerna hade majoritet i senaten (men inte i representanthuset), har demokraterna haft ett klart grepp om kongressen. Samtidigt som man alltså valde Bush har man ökat demokraternas majoritet i såväl senaten som i representanthuset. Den nya senaten får en demokratisk majoritet på 55 mot 45, mot 54-46 i den gamla, och representanthuset 262 mot 173, en ökning med 5 platser. På samma sätt har demokraterna stärkt sin ställning i guvernörsresidensen och i delstatslegislaturerna, vilket således är värt att notera.

Kanske är det så som någon anmärkt att väljarna vill ha en president som med kraft försvarar USA:s utrikespolitiska intressen på det sätt som republikanska presidenter i senare tid gjort, men företrar demokratisk kontroll på andra nivåer så att detta partis traditionellt mera liberala attityder i social- och välfärdspolitiska avseenden slår igenom?

Med detta synsätt blir det ju en öppen fråga om det just avhållna valet varit en republikansk triumf eller inte. Det finns de bland republikanerna som varnar för överdriven optimism och som alltså påpekar att partiet synes dömt till evig minoritetsställning på de nivåer där den dagliga politiken utformas. Sedan det demokratiska partiets nutida genombrott 1932 har detta totalt dominerat senaten, representanthuset, guvernörsresidensen och delstatslegislaturerna, medan som sagt det under senare år blivit allt svårare för demokraterna att ens komma i närheten av Vita Huset.

Bushs seger är alltså oomtvistlig, också om den är avsevärt mindre än Reagans båda eller Nixons 1972, då George McGovern bara vann huvudstadsområdet. I senaten stod som vanligt en tredjedel under omval. Men den enda riktigt intressanta bataljen stod i Connecticut, då republikanernas ende kvarvarande liberal, Lowell Weicker, fick ge vika för statens justitieminister Joseph Lieberman, som är åtskilligt mera konservativ än Weicker och som dessutom fick en välsignelse från en av den amerikanska högerns gurus, journalisten och författaren William Buckley, som bor i staten. Annars kan nämnas att republikanerna förlorade fyra platser i och med att sittande senatorerna i Connecticut, Nebraska och Nevada åkte ut och att demokraterna vann en ny öppen plats i Virginia, för av den gamle presidenten Lyndon Johnsons svärson Charles Robb, som anses som ett kommande namn. Demokraterna förlorade tre

platser, den sittande i Montana och två öppna i Florida och Mississippi, där senatens veteran, 87-åriga John Stennis, till slut drog sig tillbaka och ersattes av en av republikanernas kommande stjärnor, Trent Lott.

I *representanthuset* blev det inte mycket ändringar. Av husets 435 medlemmar ställde 408 upp för omval, och bara åtta åkte ut; återvalsprocenten är alltså 98.

I vad avser valen till *guvernörsresidensen* kan demokraterna glädja sig åt en nettovinst på en plats så att deras majoritet nu är 28–22. Demokraternas främsta utropstecken är väl att i den nyvalde vicepresidenten Quayles hemstat Indiana lyckades sonen till den senator, Birch Bayh, som 1980 förlorade mot just Quayle, vinna. Bayh Jr är bara 32 år. Den enda sittande guvernör som förlorade var annars Arch Moore i West Virginia, en republikansk residensinnevärdare i en annars solitt demokratisk stat. I övrigt syntes inte guvernörsvälerna ha inneburit några alltför upphetsande resultat.

Såväl 1980 som 1984 har inneburit rätt stora förluster för demokraterna i *delstatslegislaturerna*, men årets val medförde alltså klara vinster i minst fem stater. Vad som är särskilt viktigt är att 1990 skall USA genomföra en allmän folkräkning. Denna kommer att ligga till grund för en valkretsindelning för representanthuset. Enligt gällande system skall varje valkrets ha ungefär samma befolkning, vilket innebär att dessa måste ses över efter varje folkräkning. Det blir alltså de sittande delstatslegislaturerna som skall presidera över denna översyn, något som har stor betydelse också på sikt. Det kan alltså antas att det demokratiska partiets kontroll över representanthuset kommer att bestå för övermåttlig framtid.

Valdeltagandet har fortsatt att sjunka. Det blev nu endast 49,1 procent, en för europeer närmast chockrande siffra. Detta är den lägsta sedan 1924! Tendensen har länge varit sjunkande med mindre avbrott för Reagans båda segrar 1980 och 1984. Endast Minnesota och Norddakota har nu rimligt valdeltagande med nära eller över 70 procent. Det visar givetvis att kampanjen varit "tråkig", att ingen av kandidaterna kunnat riktigt entusiasmera väljarna trots en enormt lång valkampanj och enorm publicitet. I dessa spalter har tidigare en del resonemang förts om valdeltagandet och orsakerna till dettas nedgång; den intresserade får hänvisas till dessa. Faktum kvarstår emellertid att detta är eller borde vara ett stort problem för amerikanska politiker, i Vita Husets såväl som i kongressen och på delstatsnivån.

III. Valets innebörd och utsikterna för 1990–1992

En amerikansk historiker påpekade i en insändare i *International Herald Tribune* (den 18 november) att det kanske trots allt var mindre klokt för George Bush att jämföra sig med Martin van Buren, den vicepresident

som alltså senast, 1836, valdes till landets ledare. Van Buren som också var från östra USA – Bush brukar ju beskriva Texas som sin hemstat, men kommer således i hög grad från USA:s östkustetablissemang – efterträdde den mycket populära Andrew Jackson som suttit i åtta år och också liksom Ronald Reagan kom från västra USA. Men van Burens tid som president blev begränsad till en period – han råkade snart i en ekonomisk nedgång som kostade honom möjligheten att 1840 ånyo bli vald. Ingen kan tycka illa om Bush som är en i bästa mening allmänhetens tjänare, men som i de flestas ögon saknar egentlig politisk profil. Han är allmänkonserverativ och hyllar värden som familjen, morgonbön i skolorna, dödsstraffet, starkt försvar m m. Men han har inte alls Ronald Reagans ideologiska profil. Han kommer dessutom att som den första på mycket länge behöva möta en situation där hans parti inte gjort några som helst framsteg i valen till senaten, representanthuset, guvernörsresidensen eller delstatslegislaturerna. I allmänhet brukar en vinnande president i alla fall under sitt första val dra med sig några partivänner in i kongressen, flera än som förut funnits. Men, som någon sagt, George Bush har inget som det heter "rockskört", har helt enkelt ingen rock alls. Det har inte hänt i detta sekel att en segrande presidentkandidat inte lyckats öka sitt partis representation i huset eller senaten utan samtidigt med segern i kampen om Vita Husets faktiskt förlorat platser i båda husen. Eftersom all statistik visar att i de sk mellanvalen det parti som innehar presidentmakten också brukar tappa platser, är perspektivet för det republikanska partiet som sådant inte så goda. Detta innebär sannolikt att han kommer att få det svårt med kongressen, som ju Reagan i kraft av sin allmänna popularitet under i alla fall de första åren kunde domptera rätt väl. Detta kan Bush knappast räkna med trots att han varit både ledamot av representanthuset i fyra år och presiderat över senaten i åtta, som ju är vicepresidentens privilegium.

Bushs främsta problem kommande år är således hans konfrontation med de växande strukturella problemen i ekonomin. Utrikespolitiken kan han säkert med egna erfarenheter och många utmärkta medarbetares hjälp hantera. Men vad skall han göra med de växande budgetunderskotten och den vikande betalningsbalansen? Han har i god konservativ anda lovat att ingalunda höja några skatter och uttalat sin starka tro på vikten av fortsatt höga försvarsutgifter. Men detta dilemma kommer han inte ifrån: med tanke på den federala budgetens struktur måste han *antingen* höja skatterna *eller* minska de offentliga utgifterna, dvs i praktiken i hög grad försvarsutgifterna. Detta kan för Bush bli ett olösligt problem. Ronald Reagan kunde på något märkligt sätt komma förbi detta problem genom att hela tiden skylla

på kongressen, alltid förlitande sig på den stora popularitet, som tycktes tåla vad som helst ifråga om affärer och dunkla förhåvanden från hans medarbetare. Men detta kan Bush knappast göra. Han måste inrikta sig på att konkurrera med såväl mera argsinta demokrater som egna partivänner. Förhållandet till kongressen blir med all sannolikhet, liksom det på många sätt blev för Jimmy Carter, hans främsta problem.

Att redan nu förutspå att Bush inte kommer att bli omvald 1992 är ju orimligt. Vi vet ju inte ens om han kommer att ställa upp, trots att Ronald Reagan kan sägas ha brutit en åldersbarriär när han valdes 69 år gammal och nu lämnar, nästan 78 år fyllda. Bush blir 68 år 1992. Men det är väl att anta att frånsett eventuella politiska skandaler och ohälsa kommer George Bush att bli presidentkandidat också 1992.

Men hur skall det demokratiska partiet kunna ta sig ur den svacka som man på den presidentiella nivån lidit av sedan 1960-talet? Demokraterna kan inte vinna ett val utan Södern och de nordöstra delarna av landet. Man måste helt enkelt finna någon som kan ta hem södern, inklusive Texas, plus Californien och de traditionellt starka fästena i nordöst. Annars kan man inte få ihop tillräckligt många elektorsröster. Det var så Jimmy Carter lyckades, men så hade han också hjälp av Watergates efterskörd. Mycket tyder på att man måste utgå från den moderata södern som både Lyndon Johnson och Jimmy Carter gjort. Nordstatsliberaler som Walter Mondale och Michael Dukakis stöter nästan automatiskt på problem som inte kan övervinnas med hjälp av en vicepresidentkandidat från södern, inte ens en så pass respekterad person som Lloyd Bentsen.

Därför är det säkert inte helt fel när en så allmänt känd politisk kolumnist som David Broder skriver (IHT 18/11 1988) att Bentsen kanske kan bli det samförståndsnamn som demokraterna behöver 1992. Visserligen är han då 71 år, men det kanske numera som sagt är ett mindre problem. Bentsen borde kunna räkna med en stark ställning i södra USA som tillsammans har över 100 elektorsröster. Kombinationen sydstatsman/liberal nordstatare är säkert bättre än tvärtom, i alla fall i dagens USA.

Mätt med dessa mått är kanske en man som Albert Gore från Tennessee också ett framtidsnamn, om han kan bygga upp en kampanjorganisation och om han kan bli känd utanför regionen och den omedelbara försvarssektorn. Säkert kan detsamma sägas om Sam Nunn från Georgia, som i år trots många spekulationer valde att inte ställa upp, men som med sina dryga femtio år har många år framför sig. I jämförelse med dessa kandidater kan det vara svårare för män som Michael Dukakis att visserligen bli nominerade men mindre sannolikt valda. Men säkert har också Michael Dukakis,

även om han denna gång inte lyckades, fått smak för den nationella politiken. Som f.d. presidentkandidat har han ett naturligt grepp om partiapparaten som en aldrig så bestämd annan kandidat kan finna svårt att rubba.

Mycket sannolikt är att den amerikanska politiken under kommande år kommer att "normaliseras". Reagan har ju lyckats på sätt, som inte är alldeles lättgenomträngligt – men som i första hand har att göra med hans obändiga optimism, tro på att allt ordnar sig och förmågan att kommunicera denna – skaffa sig en enastående position i sitt land, en position som tålt åtskilliga politiska felsteg och skandaler, men som givetvis också medfört betydande framgångar, inte minst på det utrikespolitiska fältet. Reagan hade också god nytta av att han de första sex åren hade en senat där det egna partiet satt i majoritet. Härigenom kunde han utöva viss press på det alltid av demokraterna behärskade representanthuset. Oavsett hur populär Bush kan komma att bli, får han väl ändå svårt att mäta sig med sin företrädare, som faktiskt bara är den andra, vid sidan av Eisenhower, av efterkrigstidens presidenter som kommer att ha suttit hela de av författningen tillåtna två perioderna, vilket säger åtskilligt. George Bush får det nog besvärligare nu när han äntligen nått sitt mål.

Mats Bergquist

Kommunal självstyrelse och kommunernas omvärldsberoende: precisering av en problemställning

Inledning, problembeskrivning¹

Problemet att göra en avvägning mellan nationellt och lokalt bestämmande av politikens utformning har varit ständigt aktuellt i den svenska debatten. Kommunal självstyrelse, dvs kommunernas formella och reella möjligheter att fatta varierade värdefördelningsbeslut, primärt bestämda av inomkommunala behov och förutsättningar, har ställts mot begrepp som likvärdig standard och nationella intressen.²

Den hittillsvarande kommunalforskningen har primärt inriktats mot interna demokratiproblem. Analyser av kommunal demokrati, representativitet, participation och kommunal service har sålunda dominerat. Undersökningar av effekterna av statlig styrning av kommunerna har också genomförts, men har varit av mindre omfattning.

I en sammanfattning av resultaten från den senaste omfattande kommunalforskningen, konstaterar Strömberg och Westerståhl att